

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 555
van **MIEKE SCHAUVLIEGE**
datum: 28 januari 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Paling - Beheerplan

De paling is een uniek, bijzonder en buitengewoon dier. 90 procent van het bestand is inmiddels verdwenen, wat bevestigd wordt in het nieuwe rapport van het Instituut van Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

De Europese palingpopulatie gaat al tientallen jaren sterk achteruit. De soort wordt momenteel beschouwd als een van de meest bedreigde Europese vissoorten en staat volgens de rode lijst van de International Union for Conservation of Nature (IUCN) voor bedreigde diersoorten geboekstaafd als kritisch bedreigd. In 2007 vaardigde de Europese Unie een Palingverordening uit met het behoud en het herstel van de soort als voornaamste doelstelling. Deze verordening verplichtte alle lidstaten om tegen eind 2008 voor elk stroomgebied een beheerplan op te maken voor de bescherming en het herstel van de palingstand.

1. Is er al een evaluatie van het palingbeheerplan uitgevoerd? Wat zijn de resultaten van deze evaluatie?
2. Hoeveel van de geplande acties waarin voorzien in het palingbeheerplan werden ondertussen uitgevoerd? Zijn er knelpunten bij de uitvoering van het palingbeheerplan?
3. Heeft de uitvoering van de acties van het palingbeheerplan een positieve impact op de palingpopulatie in Vlaanderen?
4. Grootschalige commerciële palingvangst is al jaren verboden in Vlaanderen. Alleen sportvissers mogen nog palingen vangen, hoogstens drie dieren per keer. Het instellen van een terugzetplicht voor de sportvisserij zou bijdragen tot een stijging van circa 10 procent van de actuele ontsnappingscijfers aan zilverpaling.

Is de minister van plan een terugzetplicht voor paling in te voeren? Zo ja, vanaf wanneer?

5. Hoe zal de minister de communicatie over de terugzetplicht voor de sportvisserij met de vissers aanpakken?
6. Hoe is de aanpak en afstemming inzake de terugzetplicht voor de sportvisserij met onze buurlanden?

ANTWOORD

op vraag nr. 555 van 28 januari 2021

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. De Europese paling (*Anguilla anguilla*) betreft genetisch gezien één populatie. Elke paling, ongeacht het opgroeigebied, zal uiteindelijk de migratie aanvangen naar één unieke voortplantingsplaats (de Sargassozee). Maatregelen voor deze soort moeten dus betrekking hebben op niveau van de volledige populatie. Om die reden heeft Europa in 2007 een Palingverordening uitgevaardigd om het herstel van de palingpopulatie op Europees vlak te coördineren en op te volgen. In februari 2020 heeft de Europese Commissie de resultaten bekend gemaakt van een evaluatie van de implementatie van de Palingverordening. Dit zijn de voornaamste conclusies:
 - De Palingverordening blijft een belangrijk instrument voor het herstel van het Europese palingbestand. De Verordening coördineert het nationale beheer van de palingbestanden en stelt maatregelen voor teneinde de impact van zowel de visserij als andere antropogene drukken op het palingbestand te verminderen.
 - Ondanks een aanzienlijke reductie van de visserijinspanning, blijft de paling kritisch bedreigd. Het percentage zilverpaling (dat is volwassen paling die naar de Sargassozee migreert om te gaan paaïen) is nog steeds aanzienlijk onder de doelstelling van 40% (de Palingverordening stelt dat minstens 40% van de biomassa aan zilverpaling, ten opzichte van een referentiesituatie zonder menselijke invloed, de open zee moet bereiken om zijn reis naar de Sargassozee aan te vatten).
 - De mortaliteit van paling die niet gerelateerd is aan visserij (bijv. mortaliteit veroorzaakt door pompgemalen of waterkrachtturbines), is de laatste tien jaar niet significant gedaald. Dit aspect heeft te weinig aandacht gekregen in de palingbeheerplannen.
 - Hoewel de Palingverordening het vereiste kader biedt om de palingpopulatie er terug bovenop te helpen, is het herstel van deze soort verre van zeker. Gelet op de lange levenscyclus van paling (de opgroeifase tot volwassen paling varieert van vier tot wel twintig jaar), wordt algemeen aangenomen dat het herstel van de paling meerdere tientallen jaren zal duren.
2. Hierbij een overzicht van de stand van zaken van de uitvoering van de acties, voorzien in het palingbeheerplan voor Vlaanderen, alsook eventuele knelpunten bij die uitvoering:
 - Visserij. Alle vormen van professionele visserij (vissen op paling met vaartuigen) en semi-recreatieve visserij (gebruik van kruisnetten en palingfuike) zijn geschrapt uit de riviervisserijwetgeving. De enige toegelaten vorm van palingvisserij is momenteel het recreatief vissen met de hengel en de peur. Voor wat betreft deze vorm van visserij werd initieel een meeneembepaling ingevoerd van vijf stuks per hengelbeurt welke intussen tot drie stuks is teruggebracht.
 - Oplossen van migratieknelpunten voor stroomopwaartse migratie van paling. Bij de opmaak van het Palingbeheerplan werden 577 migratieknelpunten geïdentificeerd, waarvan 167 geen hindernis vormen voor paling en 410 migratieknelpunten die effectief moeten opgelost worden. Intussen is ruim de helft van die 410 knelpunten opgelost. In het bijzonder is op heel wat zout-zoetovergangen ter hoogte van de zeesluizen aan de Belgische kust een aangepast spuibeheer ingesteld om glasaal (juvenile paling) vanuit zee de binnenwateren te laten optrekken. Bovendien zijn bij de waterbeheerders momenteel heel wat projecten voor de aanleg van visdoorgangen in uitvoering of gepland de komende

jaren, waaronder enkele projecten die specifiek voor paling van de hoogste prioriteit zijn.

- Maatregelen voor vermindering mortaliteit bij pompgemalen en waterkrachtturbines. Voor wat betreft pompgemalen heeft de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid eind 2019 een prioritering van de sanering van pompgemalen goedgekeurd. Intussen zijn al enkele pompgemalen voorzien van visvriendelijke pompen. De sanering van de meest prioritaire pompgemalen verloopt echter traag omwille van de zeer hoge kostprijs van visvriendelijke pompen, de vrees van de beheerders over de efficiëntie van visvriendelijke pompen in vergelijking met conventionele pompen en het feit dat de door de leverancier vooropgestelde cijfers over visvriendelijkheid na het uitvoeren van praktijktesten niet altijd worden bevestigd (en in bepaalde gevallen soms heel wat lager liggen).

Het aandeel van waterkracht is in onze Vlaamse waterlopen erg beperkt (in vergelijking met andere regio's of landen). Op het Albertkanaal is momenteel op één locatie een visafwering gebouwd waarvan de evaluatie door middel van een veldonderzoek is gepland.

- Kwaliteit oppervlaktewater. Ondanks het feit dat in Vlaanderen al aanzienlijke inspanningen zijn geleverd voor de verbetering van de waterkwaliteit, zijn we nog steeds ver verwijderd van de goede ecologische toestand die vooropgesteld wordt door de Europese Kaderrichtlijn water. Voor meer details verwijst ik naar de uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen.
- Kwaliteit waterbodems. Wat betreft de waterbodems is slechts 2% van de Vlaamse waterbodems niet vervuild; 76 % is licht verontreinigd of verontreinigd en 22% is zwaar verontreinigd (betreft cijfers uit 2015 volgens een zesjarige rapporteringscyclus). Uit metingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek blijkt dat paling in Vlaanderen op veel plaatsen te hoge hoeveelheden aan diverse pollutanten bevat. Voor sommige stoffen zijn de meetwaarden op veel plaatsen hoger dan de normen die gelden voor menselijke consumptie. Dit brengt ernstige risico's met zich mee, zowel voor de volksgezondheid als voor het voortplantingssucces van de paling.
- Uitzetten van glasaal. Glasaaluitzetting wordt in Vlaanderen uitgevoerd als één van de herstelmaatregelen van het palingbeheerplan. Het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek heeft rekenmodellen toegepast die suggereren dat glasaaluitzetting significant kan bijdragen aan de zilverpalingproductie. In Vlaanderen werden deze cijfers echter niet getoetst aan empirisch onderzoek. In afwachting van verder onderzoek blijft Vlaanderen voorlopig verder inzetten op het uitzetten van glasaal als beheermaatregel om het palingbestand te versterken. Gelet op het feit dat er wetenschappelijke onzekerheid is over de effectiviteit van het uitzetten van glasaal en gelet op het feit dat op een aantal plaatsen in Vlaanderen een succesvol omgekeerd spuibeheer wordt toegepast om glasaal in onze binnenwateren op natuurlijke wijze te laten optrekken, wordt de uitzet van glasaal afgebouwd en voortaan tweejaarlijks (in plaats van jaarlijks) uitgevoerd. Natuurlijke intrek van glasaal is immers te verkiezen boven uitzet. Het uitzetten van glasaal als beheermaatregel kan in de toekomst nog bijgestuurd worden op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten.
- Controle en handhaving in de binnenwateren. Natuurinspectie heeft, vooral in de beginjaren na de inwerkingtreding van het palingbeheerplan in 2010, al diverse acties uitgevoerd betreffende het aan banden leggen van meer grootschalige stroperij op paling met fuiken en kruisnetten.
- Communicatie en sensibilisatie. In de brochure Vislijn, het infoblad over de openbare visserij, worden regelmatig artikels opgenomen over de toestand van de paling, de sensibilisering van hengelaars, het wetenschappelijk onderzoek naar paling en de maatregelen van het palingbeheerplan.

3. De uitvoering van de acties in Vlaanderen uit het palingbeheerplan heeft nog geen positieve impact gehad op de palingpopulatie in Vlaanderen. In de laatste rapportage

aan Europa (2018) werden de huidige ontsnappingscijfers aan zilverpaling voor Vlaanderen geschat op 11,5% voor de palingbeheereenheid Scheldebekken (inclusief IJzer) en 18,3% voor de palingbeheereenheid Maasbekken. Het totaal voor Vlaanderen bedraagt 12,0%. Vlaanderen bereikt de 40% doelstelling, vooropgesteld door de Europese Verordening, dus niet. Hierbij moet wel gewezen worden op de lange levenscyclus van paling zodat het effect van bepaalde maatregelen pas vele jaren later zichtbaar kan worden in een eventuele verhoogde intrek van jonge paling in de binnenwateren. Gelet op het feit dat er maar één populatie en één voortplantingsplaats is voor paling, vertaalt een verhoogde uittrek van zilverpaling in een bepaalde regio zich echter niet zomaar in een verhoogde terugkeer van jonge paling naar diezelfde regio.

4. Gelet op het feit dat de paling ernstig bedreigd is en gelet op de problematiek van de polluenten in paling, zal ik een terugzetplicht voor paling invoeren voor hengelaars. Het is de bedoeling om deze in te laten gaan vanaf 1 januari 2023 (voor een motivering van deze timing zie mijn antwoord op vraag 5).
5. Ervaring uit het verleden leert dat een terugzetplicht voor paling erg gevoelig ligt bij hengelaars. Daarom hecht ik veel belang aan een goede communicatie. Elke hengelaar ontvangt bij aankoop van zijn of haar visverlof (dat geldig is gedurende een kalenderjaar), éénmaal per jaar de infobrochure Vislijn en de bijhorende folder met het Reglement Openbare Visserij. Vermits een terugzetplicht voor paling voor de hengelaars toch een ingrijpende wijziging is van de visserijregelgeving, acht ik het belangrijk om deze maatregel eerst uitgebreid toe te lichten, te kaderen en aan te kondigen in de brochure Vislijn editie 2022 en deze vervolgens te laten ingaan vanaf 1 januari 2023.
6. Er is geen specifieke afstemming over de terugzetplicht met onze buurlanden. In Wallonië geldt sinds 2006 een terugzetverplichting voor paling en in Nederland geldt een terugzetplicht voor de recreatieve hengelaar sinds 2009 (maar is beroepsvisserij op paling nog wel mogelijk op bepaalde plaatsen). In Frankrijk geldt er geen algemene terugzetplicht, maar zijn er wel beperkingen wat betreft de vangst van paling die echter verschillen per departement. Ook in Duistland is er geen algemene terugzetplicht, maar wel bepaalde beperkingen per Bondsstaat.